

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2021. május 5.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a nyílt végű feladatoknál, ahol meghatározott a válaszban elvárt elem(ek) száma, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a válasz(ok) a megoldás sorrendjében értékelendők.

Azoknál a zárt végű feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldás(oka)t kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető.

Azoknál a zárt végű feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell egynél több jó megoldást kiválasztani, és a vizsgázó az elvártnál többet jelöl meg, de nem az összeset, ott a válasz(ok) a megoldás sorrendjében értékelendők.

Azoknál a zárt végű feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell egy jó megoldást kiválasztani, és a vizsgázó egynél többet jelöl meg, ott a válasz nem értékelhető.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
---

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
---

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozathoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.
---

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes ($\checkmark$ Tidő, illetve $\checkmark$ Tér), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozathoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni** az ún. **általános (K1)** és a **konkrét (K2) történelmi fogalmakat**. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszselemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszselemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Az ókori Róma (Összesen 4 pont.)

- a) Actium / Action (0,5 pont)
 b) Kr. e. 31 / i. e. 31 (0,5 pont)
 c) 2. (0,5 pont)
 d) Octavianus / Augustus (0,5 pont)
 e) Kialakult a principatus / császárság / egyeduralom. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
 f) Egyiptom a Római Birodalom / birodalom része lett. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

2. Frank Birodalom (Összesen 4 pont.)

a)

Forrás betűjele	Évszám	Település neve
A)	800	Róma
B)	843	Verdun

(Elemenként 0,5 pont.)

- b) (római) pápa (Elfogadható még: Róma püspöke / Pontifex Maximus / pontifex maximus.) (0,5 pont)
 c) karácsony (0,5 pont)
 d) Védelem fejében. (Elfogadható még: terület fejében.) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

3. Szent István (Összesen 4 pont.)

- a) királyi birtok(ok) / várbirtok(ok) / udvarbirtok(ok) (0,5 pont)
 b) (megyés)ispán (0,5 pont)
 c) királyi tanács (0,5 pont)
 d) nádor(ispán) / udvarispán (Elfogadható még: palatinus.) (0,5 pont)
 e) A királyi birtokok nagy kiterjedésűek voltak. / A királyi birtokok jövedelmei (még) fedezték a kiadásokat. / A korszakban még alacsonyabbak voltak a királyi kiadások. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
 f) Csak így tudta felhasználni a királyi birtokok jövedelmeit. / Így tudta ellenőrzése alatt tartani az ország teljes területét. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

4. Az Amerikai Egyesült Államok születése (Összesen 4 pont.)

- a) 1776 (0,5 pont)
 b) 1. (0,5 pont)
 c) Azt akarta, hogy a gyarmatok kizárólag az anyaországgal kereskedjenek. / Az amerikai gyarmatok brit piacok maradjanak. / Kedvező feltételek mellett akart kereskedni a gyarmatokkal. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
 d) Nagy-Britannia a háborús kiadásai miatt. / Franciaország legyőzése után növekedett a brit befolyás. / Nem volt már szükség a gyarmatok támogatására a franciákkal szemben. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
 e) A függetlenség kikiáltását. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

5. Rákóczi-szabadságharc (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	Forrás betűjele
a) Rákóczi őseire utalva magyarázza a jogát a fejedelmi címre.	E
b) Egyszeri alkalommal közteherviselést vezet be.	B
c) A trónfosztással visszaállítja a királyválasztás szabadságát.	A
d) A katonáinak biztosítja a személyi szabadságot.	C

e) 2.

f) perszónalunió

g) 1707

h) 3.

6. Ipari forradalom (Összesen 8 pont.)

a) víz kiszivattyúzása / ásványok felszínre emelése / bányászok mozgatása *(A válasz más helyes megfogalmazásban is elfogadható, illetve más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

b) (ásványok) szállítás(a) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, illetve más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

c) Watt (0,5 pont)

d) A szén miatt könnyebben elterjedtek / olcsóbban működtek. / A bányák működéséhez egyre több gőzgépre volt szükség. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, illetve más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

e) A gőzgépek olcsóbbá / könnyebbé tették a kitermelést / szállítást. / A gőzgépekkel mélyebb szénrétegeket is ki lehetett aknázni / ki lehetett szivattyúzni a vizet a bányákból. / A gőzgépek alkalmazása egyre több ásványkincset igényelt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, illetve más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

f) 2. (0,5 pont)

g) Megkönnyíti az új (polgári) eszmék terjedését / az információáramlást. / Segíti az emberek szabad mozgását. / Segíti a nemzetállamok kialakulását. / Segíti az elmaradottabb országok felzárkózását a nagyhatalmakhoz. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, illetve más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

h) robbanómotor / belső égésű motor (1 pont)

i) villanymotor (1 pont) *(A h) és i) válaszok más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók.)*

7. Dualizmus kori társadalom és életmód (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Szakkifejezések	Betűjelek	
a) millennium	A	E
b) (nyelvi) asszimiláció	D	F
c) tömegkultúra	B	C

A B és C betűjelek fordított sorrendben is elfogadhatók.

8. Első világháború (Összesen 3 pont.)

a) Románia / Román Királyság (0,5 pont)

b) Osztrák–Magyar Monarchia / Ausztria–Magyarország (0,5 pont)

c) központi hatalmak (0,5 pont)

d) 3. (0,5 pont)

e) Az első szerződés tiltotta a különbékét. / A második szerződésben különbékét kötöttek. *(A válasz más helyes megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

9. Antiszemizmus (Összesen 4 pont.)

- a) Mások kárára gazdagodtak meg (nyerészkedtek). / Ők a felelősek a világháború okozta szenvedésekért. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
- b) A zsidók kommunisták / terjesztik a kommunizmust. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
- c) trianoni béke(kötés/diktátum) (Elfogadható még: Trianon.) (0,5 pont)
- d) 2. (0,5 pont)
- e) A dualizmus korában a zsidókat egyenjogúaknak tekintették. / A zsidótörvény nem tekinti egyenjogúaknak a zsidókat. / A dualizmus korában nem vonták kétségbe a zsidók hazafias érzéseit / nemzethez tartozását. / A zsidótörvény indoklása kétségbe vonja a zsidók hazafias érzéseit / nemzethez tartozását. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

10. Hidegháború (Összesen 4 pont.)

Hidegháborús konfliktus megnevezése	Forrás betűjele
a) Szezei válság	C
b) Kubai (karibi) válság	E
c) Koreai háború	D
d) Vietnámi háború	A

(Elemenként 0,5 pont.)

- e) kubai / karibi válság (Elfogadható, ha a vizsgázó a b) betűjellel azonosította a konfliktust.) (0,5 pont)
- f) Hruscsov (0,5 pont)
- g) A két nagyhatalom erőegyensúlyban volt. / A fegyverkezési verseny kiegyenlített volt. / A szemben álló felek képesek lettek volna egymást megsemmisíteni. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

11. Rendszerváltozás (Összesen 4 pont.)

- a) forradalom (0,5 pont)
- b) függetlenségi háború / függetlenségi harc (Elfogadható még: szabadságharc.) (0,5 pont)
- c) ellenforradalom (0,5 pont)
- d) népfelkelés (0,5 pont)
- e) 1956(-os) forradalom /szabadságharc) (0,5 pont)
- f) Nagy Imre (0,5 pont)
- g) Mert mártírként tekint Nagy Imrére. / Mert gyilkosnak nevezi Kádárt. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, illetve más helyes válasz is elfogadható.) (1 pont)

12. Választási rendszer (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

	Országgyűlési választás	Önkormányzati választás	Európai Parlamenti választás	Népszavazás
a)			X	
b)		X		
c)				X
d)			X	
e)				X
f)		X		
g)	X			
h)	X			

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A középkori egyetemek

(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a középkori egyetemek kialakulását és működését mutatja be Európában. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma egy időbeli elemét (pl. az első egyetemek a 11–12. században alakultak meg, az érett középkorban jöttek létre, Közép-Európában a 14. században jöttek létre az első egyetemek), és rögzíti a téma valamelyik térbeli összetevőjét (pl. Nyugat-Európában / Itáliában alakultak ki elsőként, sokkal több egyetem volt Nyugaton, mint Közép- és Észak-Európában, említ legalább két híres egyetemet, Magyarországon a pécsi egyetem volt az első, Prága volt Közép-Európa első állandó egyeteme).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. egyetem, egyház, kar / fakultás, hét szabad művészet.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. egy oktatónak szigorú feltételeknek kellett megfelelnie; az egyetemi szabályok megalkotásába a diákoknak is volt beleszólásuk), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az egyetemek általában egyházi alapításúak voltak; az egyetemek autonómiával / önkormányzattal rendelkeztek; az egyház biztosította az egyetemek autonómiáját; tanárok és diákok is részt vettek az egyetem irányításában).	0–3
	F2 Rögzíti a táblázat valamely lényegi elemét (pl. számos országból érkeztek diákok a párizsi egyetemre; a legtöbb külföldi diák a német területekről érkezett; kis számban voltak közép-európai diákok is), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az oktatás latin nyelven folyt, ezért mindegy volt a származás; a párizsi egyetem rangos egyetemnek számított; a diákok származási helyek szerint / nációkba szerveződtek az egyetemen; az egyetemi oktatás hatására egységes európai kultúra alakult ki).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy tényt az egyetemek felépítésével kapcsolatban (pl. az egyetemek élén a rektor állt; az egyetemek fakultásokból / karokból épültek fel), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az egyetemek autonómiával / önkormányzattal rendelkeztek; a vezetőiket maguk választották; az egyetemek saját törvénykezéssel bírtak; a karok tudományterületek szerint szerveződtek; az oktatás latin nyelven folyt; a tanárok nagy része klerikus / szerzetes volt).	0–3
	E2 Rögzít egy tényt az egyetemi oktatás tartalmával kapcsolatban (pl. a hét szabad művészetre épült az oktatás; az egyetemen jogi, orvosi vagy teológiai tanulmányokat lehetett folytatni; a teológiai képzés volt a leghosszabb / legelismertebb; a tananyag alapját antik szerzők / egyházatyák művei adták), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az egyetemek már világi értelmiségi réteget is képeztek; a kikerülő diákok általában magas állami / egyházi	0–3

	hivatalokba kerültek; szükség volt jó szakemberekre az államok igazgatásában; a teológia nézőpontja meghatározta a többi tudományt is; az egyetemeken előadások és disputák zajlottak).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. A szovjet iparfejlesztés

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az erőltetett iparosítás eszközeit és céljait mutatja be a két világháború közötti Szovjetunióban. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma valamely időbeli elemét (pl. a Szovjetunió 1922-ben jött létre, Sztálin 1922-ben lett pártfőtitkár, Lenin 1924-ben halt meg, az iparosítás az 1920-as évek végén kezdődött / az 1930-as évekre volt jellemző), és rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Moszkva / Sztálingrád / Gorkij jelentős iparváros volt; Szibéria nyersanyagforrásait igyekeztek kiaknázni; a GULAG-táborok általában nyersanyaglelőhelyek / nagy középítkezések közelében jöttek létre).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. iparosítás / iparfejlesztés, nehézipar / bányászat / hadiipar, munkaerő, tervgazdálkodás.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. parasztek költöztek a városokba; fejlesztették a vasúthálózatot; a propaganda a kommunista gazdaságpolitika felsőbbrendűségét hirdette), és tesz egy erre vonatkozó megállapítást (pl. a munkaerőt részben a mezőgazdaságtól vonták el; a kollektivizálás miatt sokan felhagytak a mezőgazdasági tevékenységgel; a munkások arányának növekedése az ideológiát is alátámasztotta; az infrastruktúra fejlesztése is elősegítette az iparosítást; a propaganda is ösztönözte az embereket a termelésre).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Sztálin a Szovjetunió elmaradottságát hangsúlyozta / történelmi példákkal támasztotta alá; a Szovjetunió fenyegetettségével indokolta a gyors iparosítást), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. főként a nehézipart / hadiipart fejlesztették; az iparosítás növelte a Szovjetunió katonai erejét).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a Szovjetunióban tervgazdálkodás folyt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az állam előírta a megtermelendő iparcikkek mennyiségét; munkaversenyekkel ösztönözték az embereket a termelés növelésére; a mennyiség számított, ami sokszor a minőség rovására ment).	0–3
	E2 Rögzíti az iparfejlesztés egy további összetevőjét (pl. új bányákat nyitottak; a mezőgazdaság növekvő mennyiségben állított elő ipari	0–3

	nyersanyagokat; a GULAG-táborokban kényszermunkát végeztettek a foglyokkal; a mezőgazdaságban zajló kollektivizálás miatt sokan felhagytak a földműveléssel), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a Szovjetunió önellátó lett több ipari nyersanyagból; az erőltetett iparosítás az életkörülmények romlásával / éhínségekkel járt; a terror is hozzájárult az ipari termelés növekedéséhez; a munkásság aránya növekedett a népességben).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. Magyarország népessége a 18. században (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Magyarország 18. századi népesedését alakító folyamatokat és intézkedéseket mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy, a korszakra vonatkozó lényeges évszámot (pl. karlócai békekötés: 1699, szatmári béke: 1711, III. Károly uralkodása: 1711–1740, Mária Terézia uralkodása: 1740–1780, II. József: 1780–1790), és megállapításai a 17–18. századra vonatkoznak.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország a korszakban a Habsburg Birodalom része volt, és rögzít egy témával kapcsolatos további térbeli elemet (pl. a betelepülők származási helye, a nemzetiségek által lakott területek, a belső vándorlás irányai).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, törvény, népesség / népesedés, népsűrűség.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. belső vándorlás / migráció, nemzetiség / etnikum, betelepítés, betelepülés.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. a 16–17. században Magyarország népessége stagnált / csökkent; a népesség a 18. században növekedni kezdett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a népességet jelentősen csökkentették / a népesség növekedését gátolták a hosszú háborúk / a folytonos portyázások / a járványok; a háborúk befejezése hozzájárult a népesség növekedéséhez).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a korábbi hódoltsági területeken jelentősen / sokszorosára növekedett a hasznosított föld, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hódoltság idején elnéptelenedett / elmocsarasodott ez a terület / pusztásodás következett be; ez a földművelő jobbágyok számának növekedése miatt történt; jobb élelmezési lehetőségeket biztosított; hozzájárult a népesség növekedéséhez; ismét megindult a természetes szaporodás).	0–3

	F3 Rögzít egy lényegi elemet a forrásból (pl. a király – a rendek egyetértésével – ideiglenes adómentességet ígért a betelepülőknek; a király ígéretet tett rá, hogy a Német-római Birodalomban / örökös tartományokban is kihirdetik az adómentességet), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a munkaerőhiány miatt szükség volt a kedvezményekre; később a betelepülés folytán ismét növekedhettek az adóbevételek; németeket akartak betelepíteni).	0–3
	F4 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. az ország középső területei / az alföldi területek / a korábbi hódoltsági területek népsűrűsége alacsonyabb volt; az ország peremterületei / a török által inkább megkímélt területei sűrűbben lakottak voltak), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a népsűrűség eltérését a törökök elől történő menekülés / a kettős adóztatás / a portyázások / a felszabadító háborúk pusztításai okozták.	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy szervezett betelepítés zajlott, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a betelepítést az udvar / földbirtokosok szervezték; a cél minél nagyobb területek művelés alá vonása volt; így kívánták az adóalapot / a termény mennyiségét növelni; leginkább németeket / svábokat telepítettek be; a betelepítéssel a katolikusok arányának növelését is szolgálták; szerbek is érkeztek szervezett keretek között).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy egyidejűleg (spontán) betelepülés is zajlott, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ebben leginkább a románok / ruszinok / szerbek vettek részt; jelentős részben ortodox / keleti keresztény népesség érkezett Magyarországra; egy részük a török elől menekült; sokan a jobb megélhetés reményében érkeztek).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a korszakban a magyarság részaránya csökkent, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. leginkább a magyarok lakta alföldi területek népessége pusztult a török korban; a betelepítések a nem magyar etnikum arányát növelték; a magyarság elvesztette abszolút többségét az össznépességben belül; a nyelvhatár beljebb húzódott; soknemzetiségű lett az ország; vegyesen lakott területek jöttek létre).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Az állam újraelosztó szerepe (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a mai magyar állam újraelosztó szerepét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Megállapításai a jelenkori / rendszerváltozás utáni időszakra vonatkoznak.	0–2
	T2 Megállapításai Magyarországra vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. munkanélküliség, társadalombiztosítás, nyugdíj, család / gyermeknevelés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. álláskeresési járadék / támogatás, nyugdíjjárulék, személyi jövedelemadó, újraelosztás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti az ábra egy lényeges elemét (pl. a nyugdíj élethosszig járó öregségi járadék; a foglalkoztatottak által befizetett járulékból fizetik a nyugdíjakat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a társadalombiztosítás része; a biztosítási kockázatot az eltérő élettartam jelenti; a rendszer felosztó-kirovó jellegű; lehetőség van kiegészítő önkéntes nyugdíjmegtakarításra is; probléma a társadalom elöregedése; Magyarországon a nyugdíjkorhatár jelenleg 64/65 év).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. a gyed a gyermek három-, a gyed pedig kétéves koráig jár; a gyed fix összeg, a gyed fizetésarányos), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állam a gyermeknevelés költségeihez járul hozzá; a gyed segély, a gyed tb-járadék; további családtámogatási forma a családi pótlék).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. a járadék fizetésarányos; aktív munkakeresőknek jár; az állam is segít az álláskeresésben; a járadék három hónapig folyósítható), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. célja az átmeneti munkanélküliség kezelése; rövid időtartamának célja az álláskeresés ösztönzése).	0–3
	F4 Rögzíti az ábra egy lényeges elemét (pl. az állam és az önkormányzatok is részt vesznek a szociális segélyezésben; az állam közmunkát / közfoglalkoztatást kínál a tartósan munkanélkülieknek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a segélyek a tartósan jövedelemnélkülieknek járnak; a közmunka meghirdetett célja a munkaerőpiacra való visszatérés segítése).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, az állami újraelosztás egy célját (pl. ezzel növelhető az esélyegyenlőség; ez csökkenti a társadalmi feszültségeket; ezen keresztül biztosíthatók bizonyos emberi jogok), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állami újraelosztás a polgári állam kialakulásával indult meg; ez az állam egyik gazdasági feladata; az ilyen gazdasági rendszert nevezik szociális piacgazdaságnak; az újraelosztás részei a nagy ellátórendszerek – pl. oktatás, egészségügy is).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az újraelosztás egyik bevételi forrása az adók, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magán-személyek személyi jövedelemadót fizetnek; az szja mértéke jelenleg 15% / korábban 16% volt; az áfa fogyasztást terhelő adó; a magyar adórendszer alapvetően egykulcsos; a közteherviselés állampolgári kötelesség; a gyermekvállalást adókedvezmények is segítik).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy az újraelosztás másik bevételi forrása a (társadalombiztosítási) járulék, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek legfontosabb eleme a jövedelem-arányos nyugdíjjárulék; Magyarországon kötelező állami társadalombiztosítás működik; ezzel biztosítási jogviszony jön létre; bizonyos ellátásoknak a járulékfizetés feltétele.)	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. A magyar haderő szervezeti keretei (1848–1920) (komplex – korszakokon átívelő)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar haderő szervezetét és működését mutatja be a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két lényeges dátumot / évszámot a 19. századból (pl. áprilisi törvények: 1848. április 11., a honvédség megszervezése: 1848. nyár, világosi fegyverletétel: 1849. augusztus 13., kiegyezés: 1867).	0–2
	T2 Rögzít két lényeges dátumot / évszámot a 20. századból (pl. első világháború: 1914–1918, őszirózsás forradalom: 1918. október 31., Tanácsköztársaság: 1919. március 21., trianoni béke: 1920. június 4., Horthy kormányzóvá választása: 1920. március 1.).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre, és megállapításai Magyarországra vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. hadsereg, forradalom, szabadságharc, ellenforradalom.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. áprilisi törvények, honvédség, kiegyezés, közös ügy.	0–2

	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a táblázat egy lényegi elemét (pl. az összes birodalmi huszárezredet Magyarországon toborozták; a magyar huszárok egy része a birodalom más területein állomásozott), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a reformkorban nem volt önálló magyar hadsereg / a magyar haderő a birodalmi hadsereg része volt; a hadügy királyi felségjognak számított; ekkor már állandó / reguláris hadserege volt a birodalomnak; a forradalom egyik követelése volt, hogy a magyar katonákat hozzák haza külföldről).	0–3
	F2 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. a szabadságharc leverése után a honvédeket büntetésből besorozták a császári hadseregbe; a császári hadseregbe besorozott magyar katonákat megbízhatatlannak tartották / elszöktek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. újra megszűnt az önálló magyar hadsereg; a hadsereg az olmützi alkotmány szerint közös volt; a hadsereg újra az uralkodó irányítása alá került; a magyar katonákat újra gyakran a birodalom más területeire vezényelték; magyar katonák részt vettek a birodalom háborúiban; ez gyengítette a birodalmi sereget).	0–3
	F3 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. a honvédség a közös hadsereg kiegészítő része; a honvédséget a magyar honvédelmi miniszter irányítja; a honvédség vezényleti nyelve a magyar), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a honvédségnek és a közös hadseregnek eltérő vezérlete / vezényleti nyelve volt; a honvédség létrehozása kompromisszum volt a birodalmi egység és az önálló magyar hadügy között; a honvédség a világháborúban a közös hadsereg mellett harcolt).	0–3
	F4 Rögzíti a szövegek lényegét (pl. az őszirózsás forradalom vezetői hittek a pacifizmusban / leszerelték a magyar katonákat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az antant jóindulatát így akarták elnyerni; veszélyesnek tartották a frontról hazatérő tömegeket; a világháború elvesztésével felbomlott a közös hadsereg; a világháború végén nem maradt szervezett magyar haderő; ez megkönnyítette Magyarország megszállását).	0–3
	F5 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. a Tanácsköztársasággal szembeni ellenkormány kérte fel Horthyt; a Vörös Hadsereg bomlani kezdett; önkéntesek csatlakoztak a Nemzeti Hadsereghez), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Nemzeti Hadsereg a Tanácsköztársaság ellen szerveződött; valódi fegyveres harcra végül nem került sor; ez segítette Horthyt a kormányzói székbe; kezdetben csak a Dunántúlt, majd a román kivonulással az ország egészét ellenőrizte; kormányzóként Horthy volt a hadsereg főparancsnoka).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején létrejött az önálló magyar haderő, a honvédség, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a tisztek és a honvédek egy része is a birodalmi hadseregből lépett át; a honvédség megszervezése volt az egyik legfontosabb konfliktusforrás a kormány és az uralkodó között; a honvédség sikerrel állt helyt a szabadságharc során; a közkatonák többsége jobbágyi származású volt; Kossuth toborzó körútja is hozzájárult a hadseregszervezéshez).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a kiegyezéssel létrejött a közös – császári és királyi – hadsereg, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hadügy közös ügynek számított / a hadsereg volt a birodalmi egység egyik megtestesítője; vezényleti nyelve a német volt; a közjogi kérdés / a véderőviták a közös hadseregről szóltak / az ellenzék meg akarta szüntetni a közös hadsereget).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a Tanácsköztársaság megszervezte a Vörös Hadsereget, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a cél a román / cseh megszállás elleni védekezés volt; a cél a kommunizmus fegyveres erővel való fenntartása / terjesztése volt; a Tanácsköztársaság elutasította a Károlyi-féle leszerelési politikát; az ország védelme adta a Tanácsköztársaság legitimitását / a védelem feladásával a Vörös Hadsereg bomlani kezdett; kezdetben a Felvidéken sikereket ért el a Vörös Hadsereg; a románok elleni támadás összeomlása is hozzájárult a Tanácsköztársaság bukásához).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy a trianoni béke korlátozta a magyar haderőt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megszüntették a sorkötelezettséget; betiltották a modern fegyverek használatát; Magyarország részben kijátszotta korlátozásokat; a kisantant jóval nagyobb fegyveres erőt képviselt).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. A nyugati és a keleti kereszténység (komplex – összehasonlító)

Szempontok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a nyugati és a keleti kereszténység szervezetét és működését veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy az egyházszakadásra 1054-ben került sor.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a nyugati kereszténység központja Róma.	0–2
	T3 Rögzíti, hogy a keleti kereszténység központja Konstantinápoly.	0–2
	T4 Rögzíti a téma még egy idő- vagy térbeli elemét (pl. a szétválás már a római korban kezdődött; a területi elkülönülés egybeesett /	0–2

	összefüggött a Római Birodalom kettéosztásával; Közép- és Észak-Európa a nyugati kereszténységhez csatlakozott; a Balkán és az orosz területek a keleti kereszténységhez csatlakoztak; a bencés szerzetesrend alapítása 529-ben történt / alapításának helyszíne Monte Cassino; több egyesítési kísérlet is volt).	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. kereszténység, egyház, szerzetes, püspök	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. katolikus, ortodox, pápa, pátriárka.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti az ábra egy lényegi elemét (pl. a nyugati szerzetességben szerzetesrendek működtek; a szerzetesek jelentős része felszentelt pap volt; a szerzetesek lelkipásztori munkát is végeztek), rögzíti az ábra egy lényegi elemét (pl. a keleti szerzetességben a közösségek önállóak voltak; a szerzetesek általában világi testvérek voltak; a szerzetesek általában nem végeztek lelkipásztori munkát), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét szerzetességre jellemző a kolostori életforma / a szerzetesi fogadalmak betartása; a nyugati szerzetesség aktívabb, a keleti szemlélődőbb; Nyugaton az egyház megújulásának egyik formája volt az új szerzetesrendek létrehozása, Keleten ez nem jellemző; Keleten a püspökök általában szerzetesek voltak, Nyugaton ez nem jellemző).	0–4
	F2 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. Nyugaton a papoknak nem lehet feleségük), rögzíti a szöveg lényegét (pl. Keleten a már felszentelt papoknak tilos nősülniük), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. kezdetben mindenhol csak a szerzetesek éltek cölibátusban, majd Nyugaton kiterjesztették az egész papságra; Nyugaton a cölibátust, Keleten a papi házasságot a Bibliával támasztották alá; Keleten a püspökök általában szerzetesek voltak, Nyugaton ez nem jellemző).	0–4
	F3 Rögzíti a rajz egy lényegi elemét (pl. tornyok; latin kereszt alakú alaprajz; oltár / szentély és a hívek egy térben), rögzíti a rajz egy lényegi elemét (pl. kupola; görög kereszt alakú alaprajz; ikonostáz választja el az oltárt / szentélyt a hívektől), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az építészeti stílusok elterjedése egybeesett a nyugati és keleti kereszténység területeivel; a román és a bizánci művészet is a római örökségből táplálkozott; Nyugaton a freskók / az üveglablakok, Keleten pedig a mozaikok / ikonfal vált alapvető belső díszítéssé; Nyugaton a stílusjegyek változtak – pl. román, gótikus –, míg Keleten állandósultak).	0–4

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a nyugati kereszténység – a pápa irányításával / Róma központtal – egységes szervezet, rögzíti, hogy a keleti kereszténység – Konstantinápoly elsőbbségével – önálló egyházak halmaza, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. Róma és Konstantinápoly is a Római Birodalom fővárosa volt / az öt pátriárkai központ közül emelkedett ki; a pápa Szent Péter örökségére hivatkozott, a konstantinápolyi pátriárka az apostolok testvériségére / Szent András elsőbbségére; mindkét szervezet hierarchikus felépítésű; az egyházfőséggel kapcsolatos vita volt a közvetlen oka az egyházszakadásnak).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy a nyugati egyház nyelve a latin volt, rögzíti, hogy a keleti egyház nyelve a görög – majd a szláv is – volt, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. ez egybeesett a Római Birodalmon belüli nyelvhasználattal; ennek megfelelően fordították le a Bibliát; a nyelvnek megfelelően eltérő ábécét használtak; a latin elterjedt a nyugati hittérítéssel, de a keleti hittérítés szláv nyelvű volt; az egy nyelv vagy több nyelv használata összefüggött az egységes szervezettel vagy önállósággal).	0–4
	E3 Rögzíti, hogy a nyugati egyház kivívta függetlenségét a világi hatalomtól, rögzíti, hogy a keleti egyházak a világi hatalom befolyása alatt álltak, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. ez összefügg a Nyugatrómai Birodalom megszűnésével és a Keletrómai Birodalom tovább élésével; emiatt maradt egységes szervezet a nyugati kereszténység, és önállósultak országonként a keleti egyházak; a nyugati egyház a német-római császárral szemben vívta ki a függetlenséget, míg a keleti egyház a bizánci császár fennhatósága alatt maradt).	0–4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

1. Száray Miklós: Történelem 7. NT-17601
2. Sz. Jónás Ilona: Középkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény
<https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/kozepkori-egyetemes/ch03s03.html>
4. Az Amerikai Egyesült Államok népének Függetlenségi Nyilatkozata. Ford.: Vecseklőy József. Bp. é. n.
<https://mek.oszk.hu/02200/02256/02256.htm>
5. <http://www.onod.hu/index.php/2013-02-18-15-21-40/tortenelem/2-az-onodi-orszaggyules>
<http://www.onod.hu/index.php/2013-02-18-15-21-40/tortenelem/2-az-onodi-orszaggyules>
http://dload.oktatas.educatio.hu/erettsegi/feladatok_2013tavasz_kozep/k_tort_13maj_fl.pdf
<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Szoveggyujtemeny-szoveggyujtemeny-1/a-kuruc-kor-irodalma-A2A/ii-rakoczi-ferenc-1676-1735-A2C/emlekiratok-reszletek-A2D/rakoczi-ferenc-fejedelem-emlekiratai-a-magyarorszagi-haborurol-1703-tol-annak-vegeig-A36/1705-A6F/>
<https://mek.oszk.hu/02100/02109/html/282.html>
<http://www.onod.hu/index.php/2013-02-18-15-21-40/tortenelem/2-az-onodi-orszaggyules>
6. George Walker metszete, 1813. New York Public Library
https://en.wikipedia.org/wiki/The_Costume_of_Yorkshire#/media/File:The_collier.jpeg
7. Cavour, Camillo: Des Chemins de fer en Italie címmel. *Revue Nouvelle*, 1846.
7. Az „1896. évi VIII. törvénycikk a honalapítás ezredik évfordulójának megörökítésére alkotandó művekről”

- <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=89600008.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D34>
 Bíró Mihály plakátja, 1910-es évek <http://www.magyarsezecessziohaza.hu/grafika.php>
 Strelisky Lipót vagy Sándor fényképe, 1910, OSZK
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sterelisky_Fed%C3%A1k_S%C3%A1ri_mint_Ilona_%C3%A9s_a_ci_g%C3%A1nyok_1910.jpg9
 Baloghy Ernő: A magyar kultúra és a nemzetiségek. Bp. 1908. Idézi: Hanák Péter: Polgárosodás és asszimiláció Magyarországon a XIX. században. *Történelmi Szemle* 1974/4.
https://tti.btk.mta.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/tsz/tsz1974_4/hanak.pdf
 Az ezredéves ünnepélyek. Vasárnapi Ujság 1896/18. (május 3.)
 Spira György–Vörös Károly: Budapest története IV. Bp. Akadémiai Kiadó 1978.
 9. Bíró Mihály grafikája, 1918. <https://atankonyvontul.files.wordpress.com/2015/10/hadimilliomosok.jpg>
 Manno Miltiades grafikája, 1919.
<https://atankonyvontul.wordpress.com/2015/11/29/ellenforradalmi-korhangulat/#jp-carousel-666>
 Szennik György grafikája, 1944.
https://fortepan.hu/hu/photos/?q=liss%C3%A1k%20tivadar&year_from=1944&year_to=1990 (adományozó: Lissák Tivadar; képszám: 72910)
 Az „1895. évi XLII. törvénycikk indokolása az izraelita vallásról”
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=89500042.TVI&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D44>
 Az „1938. évi XV. törvénycikk indokolása a társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról”
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93800015.TVI&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D50>
 14. Ilja Ehrenburg: Emberek, évek, életem. Ford.: Wessely László, Elbert János. Bp. 1963.
 J. V. Sztálin: A gazdasági vezetők feladatairól. Beszéd a szocialista ipar funkcionáriusainak első összsövetségi konferenciáján. 1931. február 4. Sztálin művei, 13. Bp. 1951.
 10. http://www.grotius.hu/doc/pub/WDRPRR/P%C3%A1rizsi_b%C3%A9ke-meg%C3%A1llapod%C3%A1s_a_vietnami_h%C3%A1bor%C3%BA_befejez%C3%A9s%C3%A9r%C3%B4l.pdf
 Halmosy Dénes: Nemzetközi szerződések 1945 – 1982, Gondolat, Bp., 1985.
<https://classemediadupaty.org/2018/06/17/la-guerre-froide-a-travers-des-caricatures/>
 11. Rainer M. János: A Kádár–korszak 1956–1989. Kossuth Kiadó, Budapest, 2013. Boronkai Szabolcs–Kaposi József–Katona András–Száray Miklós: Történelem 12. NT-17442 Oktatóiskolák Intézet
 Nagy Gáspár összegyűjtött versei. Szerk.: Görömbei András, Püski Kiadó, Bp. 2011.
 13. https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/eretsegi/feladatok2010osz/e_tort_10okt_fl.pdf
<https://mek.oszk.hu/14100/14166/14166.pdf>
 15. Száray Miklós: Történelem II. (forrásközpontú történelem) Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, 2012. 2017. október, középszintű érettségi
 17. https://hu.wikipedia.org/wiki/A_Cs%C3%A1sz%C3%A1ri-Kir%C3%A1lyi_Hadsereg_1848-1849-ben
 Hidas I. Péter: Pacifikálás. *Történelmi Szemle*, 1993/3–4.; net.jogtar.hu; Siklós András: Magyarország 1918–1919. Kossuth Kiadó–Magyar Helikon, 1978; Horthy Miklós: Emlékirataim. Európa Könyvkiadó Kft. 2019.
 18. <https://sourcebooks.fordham.edu/basis/latran1.asp>, http://allholyspirit.ne.goarch.org/about-orthodoxy/canon/ecf37the_canons_of_the_council_in_tru-bfb.html